

Regeringskansliet, Socialdepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över betänkandet Framtidens valfrihetssystem – inom socialtjänsten (SOU 2014:2)**

(S2014/420/FST)

JO har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet. Från de synpunkter som JO har att beakta föranleder remissen följande kommentarer.

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 5 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) verka för att äldre människor får goda bostäder och ska ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. I betänkandet föreslås att det i paragrafen införs en ny bestämmelse om att kommunen ska skapa förutsättningar för äldre människor att välja utförare av tjänster som ingår i stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service, dvs. det som i dagligt tal kallas för hemtjänst. Ett motsvarande tillägg föreslås i 5 kap. 7 § socialtjänstlagen som gäller nämndens ansvar för människor som av bl.a. fysiska skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring.

I författningskommentaren anføres att med begreppet *skapa förutsättningar för* avses att kommunerna ska göra det möjligt för ”brukarna” att välja utförare. Brukaren ska ”kunna välja mellan minst två utförare, varav kommunens egen regi kan vara en” (betänkandet s. 185). Kommunerna kan nå detta genom att upphandla enligt lagen om valfrihetssystem, LOV, lagen om offentlig upphandling, LOU, eller genom en kombination av dessa. I betänkandet behandlas frågan om vad kommunen kan göra om inga ”leverantörer” lämnar anbud. Kommunen kan då göra en översyn av förfrågningsunderlaget för att se om kravställandet är proportionellt och förutsättningarna i övrigt är rimliga (betänkandet s. 166). I författningskommentaren anføres i denna del följande (betänkandet s. 186).

En kommun som antingen har publicerat en annons om en upphandling eller ett förfrågningsunderlag i enlighet med bestämmelserna i 7 kap. LOU eller i 3 kap. LOV har skapat förutsättningar för äldre människor att välja utförare. Det krävs således inte att det finns valbara utförare för att en kommun ska anses ha skapat förutsättningar för valfrihet.

Enligt de föreslagna nya bestämmelserna i 5 kap. 5 § och 7 § socialtjänstlagen ska kommunen skapa förutsättningar för den enskilde att välja utförare av vissa tjänster. Mot bakgrund av vad som anføres i författningskommentaren tycks dock

syftet med förslaget i realiteten närmast vara att införa en skyldighet för kommunerna att verka för att det skapas förutsättningar för en sådan valfrihet. Lagtexten är således inte förenlig med det verkliga syftet med förslaget. Eftersom det är fråga om införandet av en skyldighet för kommunerna är detta inte godtagbart. Den föreslagna lagtexten behöver därför omarbetas.

Lilian Wiklund

Carl-Gustaf Tryblom
byråchef
